

نقش مهاجرین عراقی ساکن شهر یزد در آسیب‌های اجتماعی این شهر

علیرضا زارع شاه‌آبادی*
عضو هیأت علمی جغرافیا دانشگاه یزد

چکیده

در مهاجرت‌ها مخصوصاً در مهاجرت‌های خارجی جمعیت وارد شده به یک منطقه تأثیراتی بر جامعه بر جای می‌گذارد و از سویی دیگر تحت تأثیر همان جامعه قرار می‌گیرد. سؤال اصلی این پژوهش این است که مهاجرین عراقی ساکن شهر یزد چه تأثیری در آسیب‌های اجتماعی این شهر دارند و هدف این پژوهش پاسخگویی به این سؤال اساسی می‌باشد. در این تحقیق از روش پیمایشی استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق را ۱۵۹۰ نفر از کسبه مغازه‌های خیابان‌های امام، سلمان و قیام شهر یزد که نزدیک به محل سکونت مهاجرین در بافت قدیم کار می‌کنند، تشکیل می‌دهد. ۱۰٪ جامعه‌ی آماری یعنی ۱۵۹ نفر، به عنوان حجم نمونه در نظر گرفته شده و با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، افراد حجم نمونه انتخاب و پرسشنامه در بین آن‌ها توزیع گردیده است. تحلیل آماری یافته‌های حاصل از پرسشنامه با استفاده از نرم افزار Spss انجام شده است. بر اساس نتایج تحقیق مهاجرین عراقی ساکن شهر یزد در مواردی چون قاچاق کالا، اعتیاد به مواد مخدر، مشکلات اخلاقی، سرقت، درگیری، نزاع و قتل در افزایش آسیب‌های اجتماعی این شهر مؤثر واقع شده‌اند و در برخی آسیب‌ها نیز نقشی نداشته‌اند. اما افزایش سن، تحصیلات و آشنایی، پاسخگویان مهاجرین را در آسیب‌های اجتماعی شهر یزد کمتر مؤثر می‌دانند.

واژگان کلیدی: آسیب‌های اجتماعی، مهاجرین عراقی، مهاجرت، شهر یزد، عراق.

مقدمه

انسان‌هایی که در یک مقطع زمانی و مکانی دور هم جمع شده‌اند یک سیستم فرهنگی برای زندگی اجتماعی در کنار هم به‌وجود می‌آورند که این سیستم فرهنگی انگاره‌ی کنش متقابل را در نزد آنان شکل می‌دهد بر اثر این انگاره، سازمان اجتماعی

آنان به صورت مناسبی استوار می‌گردد تا وقتی فرد در این اجتماع ساکن است رفتار فرد بر اساس نظام کنش متقابل بهنجار است ولی بر اثر مهاجرت، فرد مهاجر در مقصد با عدم کارکرد این نظام کنش روبروست از ملاک‌ها و ارزش‌های افراد مقصد آگاهی ندارد و ارزش‌ها و ملاک‌های خودش نیز خریداری ندارد از این‌رو انگاره دگرگون می‌شود و کم‌کم سازمان اجتماعی سابق به اضمحلال می‌گراید و اینجاست که معمولاً به واسطه سردرگمی و یا نبود کنترل بر اثر اضمحلال سازمان اجتماعی سابق، راه انتخابی او به بیراهه منتهی شده و گمراه و کجرو تلقی می‌گردد.

چرا مهاجرت باعث افزایش آسیب‌های اجتماعی می‌شود دلیلی وجود ندارد که حرکت مردم از یک مکان به مکان دیگر بر میزان کجروی تأثیر گذارد. مگر آن‌که انگاره کنش متقابل که سازمان اجتماعی مهاجران را قبل از مهاجرت محکم و استوار نگاه می‌داشت در فرآیند جابه‌جایی جمعیت، قدری آشفته و دگرگون شده باشد (کیاکجوری، ۱۳۶۸: ۳۹ - ۴۰). به‌طور کلی هر قدر روابط صمیمانه‌ی افراد گروه کاهش یابد و فرد گمنام شود از نظارت آشنایان رها شده، زمینه برای انحراف نرم و معیارهای اجتماعی بیشتر پدید می‌آید به عبارت دیگر هر قدر فشار اجتماعی و نظارت گروه‌های آشنا روی فرد کمتر شود و به همان میزان فرد برای انحراف از معیارهای حاکم، آزادی و فرصت می‌یابد (شیخاوندی، ۱۳۵۰: ۱۱۸). شخص مهاجر با تغییر محیط اجتماعی خود، جامعه‌ی زادگاهی که هویت او را به رسمیت می‌شناخته از دست می‌دهد و از سوی دیگر حتی اگر نهایت کوشش خود را نیز به کار برد تا مطابق ضوابط و عرف کشور میزبان رفتار کند باز هم شخصیتش به علت تفاوت فرهنگی مورد سؤال قرار می‌گیرد در صورت بروز چنین مسأله‌ای شخص احساس می‌کند که مورد ظلم و بیداد قرار گرفته و دچار احساس عدم امنیت می‌گردد که ممکن است به بروز واکنش‌های متفاوتی از سوی وی منجر شود (میگوئل، ۱۳۶۲: ۳۱) معمولاً پناهندگان در جوامع دیگر، به‌خصوص در جوامعی که در حد بالاتری از توسعه‌ی اقتصادی و اجتماعی باشند از لحاظ روانی احساس ناامنی می‌کنند و مشکل برقراری ارتباط با محیط و مردم اطراف دست کم تا مدت زیادی به این ناامنی دامن می‌زند (نظری، ۱۳۶۷: ۱۸). مهاجرت‌های انبوه، چه به طور قانونی و چه از راه غیر قانونی صورت گرفته باشد مسایل و مشکلات عمیق اقتصادی - اجتماعی ایجاد می‌کند رشد زیاده از حد جمعیت بر میزان درآمد، مسکن، بهداشت، تحصیل و خدمات رفاهی فشار می‌آورد. رشد بی‌رویه‌ی جمعیت ناشی از مهاجرت معمولاً به رشد کم‌کاری و بیکاری منجر می‌شود کمبود شغل و بیکاری به

پیدایش مردمی می‌انجامد که از کار و زندگی راضی نیستند و عامل قدرتمندی در ایجاد مسایل سیاسی و اجتماعی هستند.

بدین ترتیب پدیده‌هایی چون دگرگونی و آشفتنی در انگاره‌ی کنش متقابل، آزاد شدن فرد از نظارت آشنایان، افزایش نیروی کار غیرماهر، ایجاد مسایل و مشکلات در برنامه‌ریزی برای مسکن، بهداشت، تحصیل و خدمات رفاهی و... همه و همه باعث می‌شوند که عموماً ملت و دولت میزبان آنان را عامل کمبودها و مشکلات خود بدانند و در این شرایط زمینه برای میزبانان جهت برچسب نامطلوب از نهادن بر مهاجران فراهم می‌شود. تعارض فرهنگی افراد مهاجر و بومی نیز باعث عدم امنیت مهاجران می‌گردد که این امر موجب شکست اجتماعی شدن مهاجران در سرزمین مقصد می‌گردد و عدم تطابق مهاجران با بومیان منشأ همه‌ی انحرافات مهاجران خواهد بود.

شهر یزد مهاجرینی را از داخل و خارج در خود جای داده که مهاجرین خارجی عمدتاً عراقی و افغانی هستند. در سال ۱۳۷۹ طرح شناسایی مهاجران عراقی توسط اداره‌ی اتباع بیگانه‌ی استان یزد اجرا شده است که آمار عراقی‌های شناسایی شده ۵۲۵۰ نفر و ۱۲۷۰ خانوار بوده است (اداره‌ی اتباع بیگانه استان یزد، ۱۳۸۱).

حضور این مهاجران در شهر یزد پیامدهایی را برجای گذاشته است و در طی سال‌های اقامت خود در این شهر تأثیرات مثبت و منفی بر جای گذاشته‌اند که ضرورت دارد تأثیرات این مهاجرت‌ها مورد بررسی قرار گیرد تاکنون مطالعه‌ای در این زمینه نشده است و بررسی حاضر به برنامه‌ریزان و مجریان کمک خواهد کرد تا با استفاده از نتایج این تحقیق در برنامه‌های ساماندهی مهاجرین بتوانند برنامه‌ها و اقدامات مناسبی جهت جذب دفع و یا اسکان بهتر آن‌ها انجام دهند. در تحقیق حاضر نقش مهاجرین عراقی در افزایش آسیب‌های اجتماعی شهر یزد مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین نگرش گروه‌های سنی، تحصیلی، جنسی و میزان آشنایی پاسخگویان یزدی نسبت به نقش مهاجرین در افزایش آسیب‌های اجتماعی به آزمون گذاشته شده است.

معرفی محل تحقیق

شهر یزد در ۵۴ درجه و ۲۲ دقیقه طول جغرافیایی شرقی و ۳۱ درجه و ۵۳ دقیقه عرض شمالی قرار گرفته است این شهر از نظر ویژگی‌های اقلیمی جزء مناطق گرم و خشک کشور محسوب می‌شود (آموزش و پرورش، ۱۳۷۶: ۱).

این شهر بزرگترین واحد استان تاریخی یزد و مرکز اداری آن است. سابقه شهرنشینی در این مکان را به قبل از اسلام، استیلای اسکندر و حتی به عصر هخامنشی نسبت می‌دهند. گروهی نیز بنیاد این شهر را به یزدگرد اول نسبت داده‌اند (شعبانی، ۱۳۷۹: ۳). جمعیت این شهر در سال ۱۳۳۵، ۶۳۵۰۲ نفر و در سال ۱۳۴۵، ۹۳۲۴۱ نفر و در سال ۱۳۵۵، ۱۳۵۹۲۵ نفر و در سال ۱۳۶۵، ۲۳۰۴۸۳ نفر و در سال ۱۳۷۰، ۲۸۳۰۰۰ نفر و در سال ۱۳۷۵، ۳۲۶۷۷۶ نفر بوده است. آمارگیری سال ۱۳۷۰ نشان می‌دهد که رشد جمعیت در مقایسه با دهه‌ی قبل اندکی کاهش یافته است که از دلایل آن می‌توان خاموش شدن آتش جنگ و کاستی گرفتن مهاجرت و کنترل جمعیت دانست (ناکریان، ۱۳۷۳: ۴-۱۷).

جدول ۱: برخی از مشخصات جمعیتی شهر یزد در سال‌های ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵*

سال	مشخصات جمعیتی	
۱۳۶۵	۱۳۷۵	تعداد جمعیت
۲۳۰۴۸۳	۳۲۶۷۷۶	خانوار
۵۰۷۹۹	۷۳۱۹۴	تعداد مرد
۱۱۹۱۹۶	۱۶۸۸۳۴	تعداد زن
۱۱۱۲۸۷	۱۵۷۹۴۲	تعداد شاغلان
۵۷۳۳۶	۸۱۹۲۳	بعد خانوار
۴/۵	۴/۴۶	

* مرکز آمار ایران، ۱۳۶۵-۱۳۷۵

مهاجرین عراقی اغلب در بافت قدیم و در محلات اطراف میدان قدیمی امیر چخماق زندگی می‌کنند ضمناً حدود ۹۰٪ آن‌ها مستأجرند و با پایان یافتن مدت اجاره ممکن است از محله‌ای به محله‌ی دیگر بروند. محل سکونت مهاجرین عراقی در شهر یزد در جدول و نقشه زیر آمده است

جدول ۲: محلات سکونت مهاجرین در شهر یزد

محل	درصد
یعقوبی	۱۰
گازرگاه	۲۳
خواجه خضر	۹
لب خندق	۱۱
فهادان	۱۲
تخت استاد	۱۱
سید گل‌سرخ	۱۲
دیگر محلات	۱۲
جمع	۱۰۰

توصیف داده‌ها

جامعه‌ی آماری تحقیق کسبه مغازه‌های خیابان‌های امام ، سلمان و قیام شهر یزد که نزدیک محل سکونت مهاجرین عراقی در بافت قدیم کار می کنند و روزانه عملکرد آن‌ها را شاهدند تشکیل می‌دهد. که ۱۰٪ جامعه آماری یعنی ۱۵۹ نفر به عنوان حجم نمونه در نظر گرفته شده و افراد حجم نمونه به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب و پرسشنامه در بین آن‌ها توزیع گردیده که نتایج حاصله در زیر آمده است:

۱- جنس

جدول ۳: توزیع پاسخگویان بر حسب جنس

جنس	فراوانی	درصد
مرد	۱۴۹	۹۴/۳
زن	۱۰	۵/۷
جمع	۱۵۹	۱۰۰

- ۹۴/۳ در صد پاسخگویان مرد و ۵/۷ درصد آن‌ها زن بوده اند .

۲- سن

جدول ۴: توزیع پاسخگویان بر حسب سن

سن	فراوانی	درصد	فراوانی تجمعی
۱۹-۲۴	۱۲	۷/۷	۷/۷
۲۵-۲۹	۳۹	۲۵	۳۲/۷
۳۰-۳۴	۳۳	۲۱/۲	۵۳/۸
۳۵-۳۹	۲۱	۱۳/۵	۶۷/۳
۴۰ به بالا	۵۱	۳۲/۷	۱۰۰

- ۷/۷ درصد افراد ۱۹-۲۴ سال و ۲۵ درصد ۲۵-۲۹ سال و ۲۱/۲ درصد ۳۰-۳۴ سال و ۱۳/۵ درصد ۳۵-۳۹ سال و ۳۲/۷ درصد ۴۰ سال و بیشتر سن داشته اند .
داده‌های جدول بیانگر آن است که اغلب پاسخگویان افراد جوان و در سنین فعالیت و مؤثر در اداره‌ی امور اجتماع هستند لذا توجه به نظرات آن‌ها از اهمیت زیادی برخوردار است.

۳- تحصیلات

جدول ۵: توزیع پاسخگویان بر حسب میزان تحصیلات

تحصیلات	فراوانی	درصد	فراوانی تجمع
بی سواد	۳	۱/۹	۱/۹
ابتدایی	۲۵	۱۵/۹	۱۷/۸
سیکل	۲۱	۱۳/۴	۳۱/۲
دیپلم	۶۶	۴۲	۷۳/۲
فوق دیپلم	۲۳	۱۴/۶	۸۷/۹
لیسانس و بالاتر	۱۹	۱۲/۱	۱۰۰

۱/۹ درصد افراد بی سواد ، ۱۵/۹ درصد تحصیلات ابتدایی، ۱۳/۴ درصد تحصیلات سیکل، ۴۲ درصد دارای تحصیلات دیپلم، ۱۴/۶ درصد دارای تحصیلات فوق دیپلم و ۱۲/۱ درصد دارای تحصیلات لیسانس و بالاتر بوده‌اند .

به عبارت دیگر ۹۸/۱ درصد پاسخگویان باسواد و تنها ۱/۹ درصد آن‌ها بی‌سواد بوده و تحصیلات دانشگاهی در بین آن‌ها ۲۶/۷ درصد بوده است .

با توجه به اینکه تعداد افراد باسواد و دارای تحصیلات دانشگاهی در بین پاسخگویان قابل ملاحظه است توجه به نظرات آن‌ها می‌تواند راه‌گشای مشکلات باشد.

۴- مدت زمان آشنایی

جدول ۶: توزیع پاسخگویان بر حسب مدت زمان آشنایی با مهاجران عراقی

مدت زمان آشنایی	فراوانی	درصد	فراوانی تجمع
بیش از ده سال	۶۳	۴۰/۴	۴۰/۴
پنج تا ده سال	۴۷	۳۰/۱	۷۰/۵
کمتر از پنج سال	۲۲	۱۴/۱	۸۴/۶
نا آشنا	۲۴	۱۵/۴	۱۰۰

۴۰/۴ درصد پاسخگویان بیش از ده سال، ۳۰/۱ درصد ۱۰-۵ سال، ۱۴/۱ درصد کمتر از ده سال با مهاجران عراقی آشنا بوده‌اند در مجموع ۸۴/۶ درصد پاسخگویان با مهاجرین آشنائیت قبلی داشته‌اند و تنها ۱۵/۴ درصد آن‌ها با مهاجران آشنا نبوده‌اند.

بنابراین اکثر پاسخگویان با مهاجرین عراقی آشنا بوده و با شناخت قبلی درباره آنها اظهار نظر نموده اند بنابراین توجه به نظرات آنها در برنامه‌ریزی‌ها اهمیت زیادی دارد .

۵- اعتیاد به مواد مخدر

جدول ۷: توزیع پاسخگویان بر حسب نظر آنها درباره‌ی میزان اعتیاد به مواد مخدر در بین مهاجران عراقی

میزان اعتیاد به مواد مخدر	فراوانی	درصد	فراوانی تجمع
اصلاً	۱۱	۷/۶	۷/۶
کم	۳۸	۲۶/۴	۳۴
متوسط	۴۶	۳۱/۹	۶۶
زیاد	۳۵	۲۴/۳	۹۰/۳
بسیار زیاد	۱۴	۹/۷	۱۰۰

- تنها از نظر ۳۴ درصد، اعتیاد به مواد مخدر در بین مهاجرین وجود ندارد و ۶۶ درصد افراد چنین نظری نداشته اند به عبارت دیگر غالب افراد، نظر مساعدی در این باره ندارند .

۶- توزیع مواد مخدر :

جدول ۸: توزیع پاسخگویان بر حسب نظر آنها درباره‌ی میزان تأثیر مهاجرین عراقی در توزیع مواد مخدر

میزان تأثیر مهاجرین در توزیع مواد مخدر	فراوانی	درصد	فراوانی تجمع
اصلاً	۷	۴/۹	۴/۹
کم	۳۸	۲۶/۶	۳۱/۵
متوسط	۳۴	۲۳/۸	۵۵/۲
زیاد	۴۰	۲۸	۸۳/۲
بسیار زیاد	۲۴	۱۶/۸	۱۰۰

- تنها ۳۱/۵ درصد پاسخگویان مهاجرین عراقی را در توزیع مواد مخدر در شهر یزد مؤثر نمی‌دانند و ۴۴/۸ درصد افراد آنها را در این امر مؤثر می‌دانند بنابراین بیشتر افراد، مهاجرین عراقی را در توزیع مواد مخدر در شهر یزد مؤثر می‌دانند.

۷- قاچاق کالا

جدول ۹: توزیع پاسخگویان بر حسب نظر آن‌ها درباره‌ی نقش مهاجرین در قاچاق کالا

قاچاق کالا	فراوانی	درصد	فراوانی تجمع
اصلاً	۵	۳/۵	۳/۵
کم	۲۴	۱۶/۷	۲۰/۱
متوسط	۳۶	۲۵	۴۵/۱
زیاد	۴۳	۲۶/۹	۷۵
بسیار زیاد	۳۶	۲۵	۱۰۰

- تنها ۲۰/۱ درصد افراد مهاجرین عراقی را در قاچاق کالا مؤثر نمی‌دانند و ۵/۹ درصد افراد، آن‌ها را در این امر مؤثر می‌دانند به عبارت دیگر مهاجرین عراقی در قاچاق کالا در شهر یزد نقش دارند.

۸- مشکلات اخلاقی

جدول ۱۰: توزیع پاسخگویان بر حسب نظر آن‌ها درباره‌ی تأثیر مهاجرین در مشکلات اخلاقی

مشکلات اخلاقی	فراوانی	درصد	فراوانی تجمع
اصلاً	۱۳	۸/۶	۸/۶
کم	۳۰	۱۹/۷	۲۸/۳
متوسط	۳۵	۲۳	۵۱/۳
زیاد	۴۲	۲۷/۶	۷۸/۹
بسیار زیاد	۳۲	۲۱	۱۰۰

- ۲۸/۳ درصد افراد مهاجرین عراقی را در مشکلات اخلاقی شهر یزد مؤثر نمی‌دانند و ۴۸/۶ درصد افراد آن‌ها را در به‌وجود آمدن این مشکل مؤثر می‌دانند. چنین به نظر می‌رسد که آن‌ها در مشکلات اخلاقی این شهر مؤثرند.

۹- رشوه و پارتی بازی

جدول ۱۱: توزیع پاسخگویان بر حسب نظر آن‌ها درباره‌ی تأثیر مهاجرین در رشوه و پارتی بازی

رشوه و پارتی بازی	فراوانی	درصد	فراوانی تجمع
اصلاً	۳۴	۲۳/۶	۲۳/۶
کم	۵۴	۳۷/۵	۶۱/۱
متوسط	۳۰	۲۰/۸	۸۱/۹
زیاد	۱۸	۱۲/۵	۹۴/۴
بسیار زیاد	۸	۵/۶	۱۰۰

۶۱/۱ درصد افراد مهاجرین عراقی را در رواج رشوه و پارتی بازی در شهر یزد مؤثر نمی‌دانند و ۱۸/۱ درصد افراد آن‌ها را در این امر مؤثر می‌دانند به عبارت دیگر غالب افراد، مهاجرین عراقی را در رواج رشوه و پارتی بازی در شهر یزد مؤثر نمی‌دانند.

۱۰- درگیری، نزاع و قتل

جدول ۱۲: توزیع پاسخگویان برحسب نظر آن‌ها درباره‌ی نقش مهاجرین در درگیری، نزاع و قتل

درگیری، نزاع و قتل	فراوانی	درصد	فراوانی تجمع
اصلاً	۱۵	۱۰/۱	۱۰/۱
کم	۳۱	۲۰/۸	۳۰/۹
متوسط	۴۲	۲۸/۲	۵۹/۱
زیاد	۲۹	۱۹/۵	۷۸/۵
بسیار زیاد	۲۲	۲۱/۵	۱۰۰

۳۰/۹ درصد افراد، مهاجرین عراقی را در افزایش درگیری، نزاع و قتل مؤثر نمی‌دانند و ۴۱ درصد افراد، آن‌ها را در امر مؤثر می‌دانند چنین به نظر می‌رسد که مهاجرین در افزایش درگیری، نزاع و قتل در شهر یزد مؤثر هستند.

۱۱- سرقت

جدول ۱۳: توزیع پاسخگویان برحسب نظر آن‌ها درباره‌ی نقش مهاجرین در سرقت‌های شهر یزد

سرقت	فراوانی	درصد	تجمع فراوانی
اصلاً	۱۲	۸/۲	۸/۲
کم	۳۳	۲۲/۴	۳۰/۶
متوسط	۳۷	۲۵/۲	۵۵/۸
زیاد	۳۳	۲۲/۴	۷۸/۲
بسیار زیاد	۲۲	۲۱/۸	۱۰۰

۴۴/۲- درصد پاسخگویان مهاجرین عراقی را در سرقت‌های شهر یزد مؤثر می‌دانند و ۳۰/۶ درصد افراد آن‌ها در سرقت‌های شهر یزد مؤثر نمی‌دانند.

۱۲- تخلفات رانندگی

جدول ۱۴: توزیع پاسخگویان بر حسب نظر آن‌ها درباره‌ی نقش مهاجرین در تخلفات رانندگی در شهر یزد

تخلفات رانندگی	فراوانی	درصد	تجمع فراوانی
اصلاً	۳۶	۲۴/۷	۲۴/۷
کم	۴۴	۳۰/۱	۵۴/۸
متوسط	۳۷	۲۵/۳	۸۰/۱
زیاد	۱۸	۱۲/۳	۹۲/۵
بسیار زیاد	۱۱	۷/۵	۱۰۰

۵۴/۸ درصد افراد، مهاجرین عراقی را در تخلفات رانندگی شهر یزد مؤثر نمی‌دانند و تنها ۱۹/۸ درصد افراد آن‌ها را در تخلفات رانندگی شهر یزد مؤثر می‌دانند به عبارت دیگر اهالی شهر یزد، مهاجرین را در تخلفات رانندگی این شهر مؤثر نمی‌دانند.

تجزیه و تحلیل اطلاعات

هریک از فرضیات از طریق شاخص‌ها و متغیرهای مربوط با توجه به نوع متغیرها و سطوح مورد سنجش در قالب جدول دو بعدی و آزمون کای اسکوار (χ^2) و ضرایب همبستگی مورد بررسی قرار گرفته است.

فرضیه ۱- مهاجرین عراقی باعث افزایش آسیب‌های اجتماعی در شهر یزد شده‌اند. این فرضیه به وسیله هشت شاخص مورد بررسی قرار گرفته است که نتایج آن در جدول زیر ملاحظه می‌شود.

جدول ۱۵: نقش مهاجرین عراقی ساکن در شهر یزد در افزایش آسیب‌های اجتماعی

شاخص	کم و اصلاً	زیاد و بسیار زیاد
اعتیاد به مواد مخدر	۳۴	۳۴
توزیع مواد مخدر	۳۱/۵	۴۴/۸
قاچاق کالا	۲۰/۱	۵۱/۹
مشکلات اخلاقی	۲۸/۳	۴۸/۶
رشوه و پارتی بازی	۶۱/۱	۱۸/۱
درگیری، نزاع و قتل	۳۰/۹	۴۱
سرفت	۳۰/۶	۴۴/۲
تخلفات رانندگی	۳۰/۶	۱۹/۸

داده‌های جدول بیانگر آن است که مهاجرین عراقی در مواردی چون اعتیاد به مواد مخدر، توزیع مواد مخدر، قاچاق کالا، مشکلات اخلاقی، سرقت، درگیری، نزاع و قتل در افزایش آسیب‌های اجتماعی شهر یزد مؤثر بوده اند اما در زمینه‌ی تخلفات رانندگی و رشوه و پارتی بازی آسیب چندانی بر جای نگذاشته‌اند.

در بین شاخص‌های جدول منفی‌ترین نگرش در مورد قاچاق کالا و مثبت‌ترین نگرش در مورد رشوه و پارتی بازی دیده می‌شود. اما به طور کلی نگرش غالب این است که مهاجرین عراقی در افزایش آسیب‌های اجتماعی شهر یزد مؤثر بوده‌اند.

فرضیه ۲- جوانان شهر یزد مهاجرین عراقی را در افزایش آسیب‌های اجتماعی در این شهر مؤثر می‌دانند.

در این فرضیه متغیر مستقل سن پاسخگویان و متغیر وابسته نظر آن‌ها درباره‌ی نقش مهاجرین عراقی در مشکلات اخلاقی شهر یزد می‌باشد.

بین سن پاسخگویان و نظر آن‌ها نسبت به متغیر مورد بحث آزمون کیدو و همبستگی کندال b به عمل آمده نتایج این آزمون به شرح زیر است.

جدول ۱۶: رابطه سن پاسخگویان و نظر آن‌ها نسبت به نقش مهاجرین عراقی در مشکلات اخلاقی شهر یزد

سن	مشکلات اخلاقی				
	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	اصلاً
۱۵-۱۹	۴	۴	۳	۴	۱
۲۰-۲۴	۲	۱۱	۵	۷	۶
۲۵-۲۹	۱	۳	۲	۷	۶
۳۰-۳۴	۶	۳	۱۴	۱۱	۶
۳۵ به بالا					
جمع	۱۲۲	۳۰	۳۳	۴۲	۳۱

$\chi^2=1544$ d.F = 16 P = 0.293 $\tau_b = 0.105$

با توجه به داده‌های فوق بین سن پاسخگویان و نظر آن‌ها نسبت به نقش مهاجرین عراقی در مشکلات اخلاقی شهر یزد از نظر آماری و در سطح خطای ۰/۲۹۳ رابطه معنی دار نیست و ضریب همبستگی حاصل از آزمون کندال b ۰/۱۰۵ است که بیانگر رابطه‌ی ضعیف و مثبت بین این دو متغیر است چنین به نظر می‌رسد که با افزایش سن پاسخگویان نظر آن‌ها نسبت به متغیر مورد بحث اندکی بهبود می‌یابد. به عبارت

دیگر جوانان شهر یزد نگرش چندانی مساعدی نسبت به نقش مهاجرین عراقی در افزایش آسیب‌های اجتماعی ندارند.

فرضیه ۳- با افزایش تحصیلات نظر افراد نسبت به تأثیر مهاجرین عراقی در افزایش آسیب‌های اجتماعی بهبود می‌یابد.

در این فرضیه متغیر مستقل تحصیلات پاسخگویان و متغیر وابسته میزان اعتیاد در بین مهاجرین می‌باشد. بین تحصیلات پاسخگویان و نظر آن‌ها نسبت به متغیر مورد بحث آزمون کیدو و همبستگی کندال b به عمل آمدنتایج آزمون به شرح زیر است.

جدول ۱۷: رابطه میزان تحصیلات پاسخگویان و نظر آن‌ها نسبت به میزان اعتیاد در بین مهاجرین عراقی

جمع	اصلاً	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	اعتیاد به مواد مخدر تحصیلات
۳	-	۱	۲	-	-	بی‌سواد
۲۵	۲	۵	۶	۱۱	۱	ابتدیی
۱۸	۱	۱	۷	۸	۱	سیکل
۵۸	۶	۱۷	۱۸	۱۰	۷	دیپلم
۲۲	۴	۴	۱۰	۳	۱	فوق دیپلم
۱۶	۱	۷	۲	۶	-	لیسانس و بالاتر
۱۴۲	۱۴	۳۵	۴۵	۳۸	۱۰	جمع

$$\chi^2 = 27.571 \quad d.F = 16 \quad P = 0.120 \quad \tau_b = 0.127$$

با توجه به داده‌های فوق بین تحصیلات پاسخگویان و نظر آن‌ها نسبت به میزان اعتیاد در بین مهاجرین عراقی از نظر آماری و در سطح خطای ۰/۱۲۰ رابطه‌ی معنی‌دار نیست و ضریب همبستگی حاصل از آزمون کندال b ۰/۱۲۷ است که بیانگر رابطه‌ی مثبت و ضعیف بین این دو متغیر است احتمالاً با افزایش تحصیلات نظر پاسخگویان در این مورد اندکی بهبود می‌یابد. به عبارت دیگر پاسخگویان با تحصیلات پایین مهاجرین را بیشتر در افزایش آسیب‌های اجتماعی مؤثر می‌دانند.

فرضیه ۴- افرادی که مدت زمان بیشتری با مهاجرین عراقی آشنا هستند آن‌ها را در افزایش آسیب‌های اجتماعی بیشتر مؤثر می‌دانند. در این فرضیه متغیر مستقل مدت زمان آشنایی با مهاجرین و متغیر وابسته نظر آن‌ها نسبت به نقش مهاجرین در افزایش درگیری، نزاع و قتل می‌باشد. بین مدت زمان آشنایی و متغیر مورد بحث آزمون کیدو و همبستگی کندال b به عمل آمد نتایج این آزمون به شرح زیر است.

جدول ۱۸: رابطه‌ی مدت زمان آشنایی پاسخگویان با مهاجرین و نظر آن‌ها نسبت به نقش مهاجرین در افزایش درگیری و نزاع و قتل

جمع	اصلاً	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	درگیری، نزاع و قتل مدت زمان آشنایی
۶۰	۱۵	۱۳	۱۰	۱۵	۷	بیش از ده سال
۴۶	۱۰	۹	۱۴	۸	۵	۵-۱۰ سال
۲۲	۲	۴	۱۱	۵	۳	کمتر از ۵ سال
۱۹	۴	۳	۶	۳	۳	نا آشنا
۱۴۷	۳۱	۲۹	۴۱	۳۱	۱۵	جمع

$$\chi^2 = 21.182 \quad d.F = 12 \quad P = 0.172 \quad \tau_b = 0.031$$

با توجه به داده‌های فوق بین مدت زمان آشنایی پاسخگویان با مهاجرین عراقی و متغیر مورد بحث از نظر آماری و در سطح خطای ۰/۱۷۲ رابطه‌ی معنی دار نیست و ضریب همبستگی حاصل از آزمون کندال b ۰/۰۳۱- است که بیانگر رابطه‌ی ضعیف و منفی بین این دو متغیر است احتمالاً افرادی که مدت کمتری با مهاجرین آشنا هستند آن‌ها را بیشتر در افزایش درگیری، نزاع و قتل مؤثر می‌دانند به عبارت دیگر افرادی که مدت بیشتری با مهاجرین آشنا هستند آن‌ها را در آسیب‌های اجتماعی کمتر مؤثر می‌دانند.

فرضیه ۵- مردان، مهاجرین عراقی را در افزایش آسیب‌های اجتماعی در شهر یزد مؤثر می‌دانند. در این فرضیه جنس پاسخگویان متغیر مستقل و میزان تأثیر آن‌ها در توزیع مواد مخدر متغیر وابسته می‌باشد. بین جنس پاسخگویان و نظر آن‌ها نسبت به نقش مهاجرین عراقی در توزیع مواد مخدر در شهر یزد آزمون کیدو همبستگی کندال b به عمل آمد. نتایج آزمون به شرح زیر است.

جدول ۱۹: رابطه‌ی جنس پاسخگویان و نظر آن‌ها نسبت به میزان تأثیر مهاجرین عراقی در توزیع مواد مخدر در شهر یزد

جمع	اصلاً	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	توزیع مواد مخدر جنس
۱۳۳	۲۳	۳۶	۳۲	۳۵	۷	مرد
۹	۱	۳	۲	۳	۰	زن
۱۴۲	۲۴	۳۹	۳۴	۳۸	۷	جمع

$$\chi^2 = 0.952 \quad d.F = 4 \quad P = 0.917 \quad \tau_b = 0.105$$

با توجه به داده‌های فوق بین جنس پاسخگویان و نظر آن‌ها نسبت به میزان تأثیر مهاجرین عراقی در توزیع مواد مخدر از نظر آماری و در سطح خطای ۰/۹۱۷ رابطه‌ی معنی‌دار نیست و ضریب همبستگی حاصل از آزمون کندال b ۰/۰۰۸ - است که بیانگر رابطه‌ی بسیار ضعیف و منفی بین این دو متغیر است. احتمالاً نظر مردان اندکی در این مورد مساعدتر از نظر زنان می‌باشد.

نتیجه‌گیری

آزمون‌های انجام گرفته نشان می‌دهد که مهاجرین عراقی در مواردی چون اعتیاد به مواد مخدر، توزیع مواد مخدر، قاچاق کالا، مشکلات اخلاقی، سرقت، درگیری، نزاع و قتل در افزایش آسیب‌های اجتماعی شهر یزد بوده‌اند. اما چون کمتر مشاغل اداری دارند و اغلب فاقد وسیله‌ی نقلیه می‌باشند در رشوه و پارتی‌بازی و تخلفات رانندگی تأثیر چندانی بر جای نگذاشته‌اند.

- جوانان شهر یزد مهاجرین عراقی را در افزایش آسیب‌های اجتماعی این شهر بیشتر مؤثر می‌دانند اما هر چه سن پاسخگویان افزایش می‌یابد نظر آن‌ها نسبت به نقش مهاجرین بهبود می‌یابد.

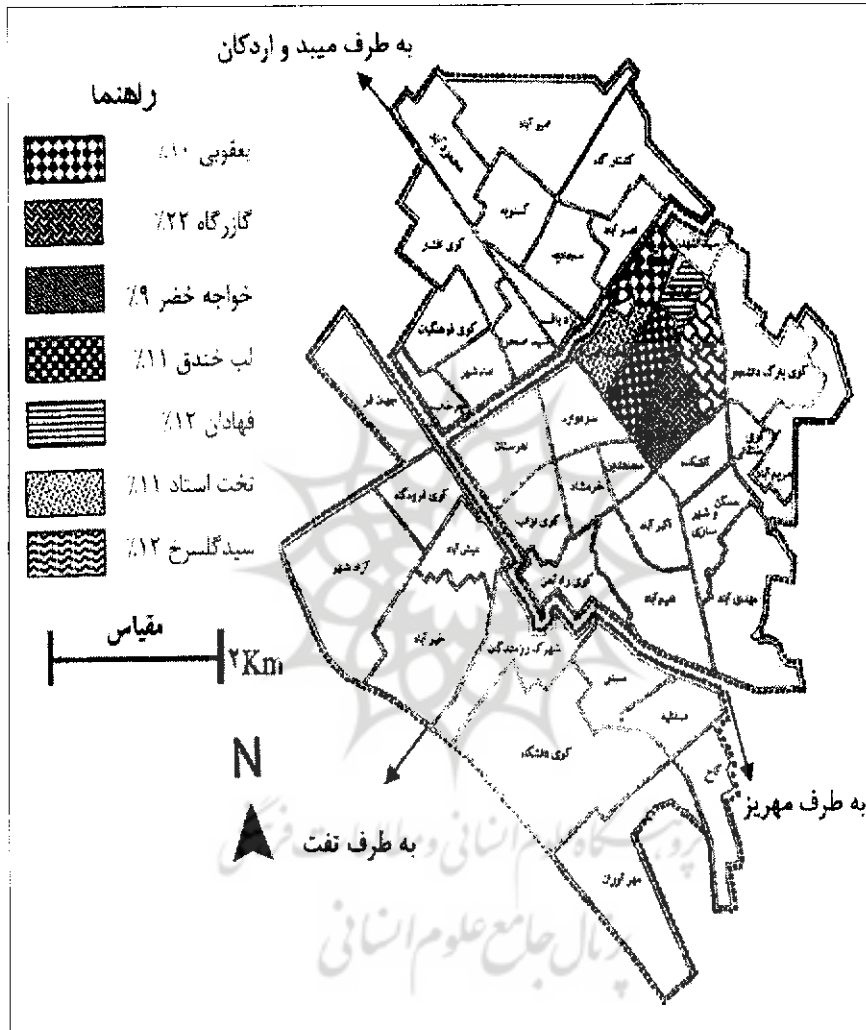
- با افزایش تحصیلات پاسخگویان، نظر آن‌ها نسبت به نقش مهاجرین عراقی در آسیب‌های اجتماعی شهر یزد اندکی بهبود می‌یابد. به عبارت دیگر پاسخگویان با تحصیلات پایین، مهاجرین را در افزایش آسیب‌های اجتماعی بیشتر مؤثر می‌دانند.

- افرادی که مدت زمان بیشتری با مهاجرین آشنا هستند آن‌ها را در افزایش آسیب‌های اجتماعی مؤثر می‌دانند.

- نظر مردان نسبت به نقش مهاجرین در آسیب‌های اجتماعی اندکی مساعدتر از نظر زنان است.

بدین ترتیب علی‌رغم این‌که غالب پاسخگویان مهاجرین را در افزایش آسیب‌های اجتماعی مؤثر دانسته‌اند اما افراد با سن و تحصیلات و آشنایی بیشتر آن‌ها را در آسیب‌های اجتماعی شهر یزد کمتر مؤثر می‌دانند همچنین مردان که بیشتر با آن‌ها در تعامل هستند آنان را کمتر در این امر مؤثر می‌دانند.

نقشه ۱: محلات سکونت مهاجرین عراقی در شهر یزد*

* مأخذ: نگارنده

منابع و مآخذ

- ۱- آموزش و پرورش: جغرافیای استان یزد، سال دوم دبیرستان، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، تهران، ۱۳۷۶.
- ۲- اداره کل اتباع بیگانه استان یزد، مصاحبه با مسئولین و کارشناسان مربوطه، ۱۳۸۱.
- ۳- بیکدلی، علی: تاریخ سیاسی و اقتصادی عراق، موسسه مطالعات و انتشارات تاریخی میراث ملل، ۱۳۶۸.
- ۴- حاجی شعبانی، محمد: از سترون خاک تا حماسه شکفتن کویر، انتشارات بصیر، ۱۳۷۹.
- ۵- ذاکریان، ملیحه: پراکندگی شهری در استان یزد، پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا، دانشگاه اصفهان، ۱۳۷۳.
- ۶- شیخاوندی، داوود: آسیب شناسی اجتماعی، تهران، آموزشگاه عالی خدمات اجتماعی، ۱۳۵۰.
- ۷- کیاکجوری، سعید: بررسی رهنمودهایی برای بنیانگذاری جامعه شناسی مهاجرت، کتاب نظریات مهاجرت گردآورنده لهستانی‌زاده، عبدالعلی، انتشارات نوید، شیراز، ۱۳۶۸.
- ۸- مرکز آمار ایران، آمارنامه‌های سرشماری، سال‌های مختلف.
- ۹- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری نفوس و مسکن شهرستان یزد در سال‌های ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵.
- ۱۰- میگوئل، روخاس میکس: تصادم فرهنگی و ارتکاب جرم، مجله پیام بونسکو، سال پانزدهم، شماره ۱۶۵، بهمن ۱۳۶۲.
- ۱۱- نظری، حمید: مشکلات پناهندگان در جوامع پذیرنده، اطلاعات سیاسی - اقتصادی، سال سوم، شماره ۳۵، دیماه ۱۳۶۷.